

**UZUNKÖPRÜ VE ÇEVRESİNDE YAŞANAN YUNAN MEZALİMİ
(1919-1922)¹**

GREEK ATROCITIES in UZUNKOPRU and IT'S SURROUNDINGS (1919-1922)

İlay YILMAZ*

*Geliş Tarihi: 26.12.2022
(Received)*

*Kabul Tarihi: 04.07.2023
(Accepted)*

ÖZ: Yunan taburu, 9 Ocak 1919'da Fransızların işlettiği Uzunköprü-Sirkeci demir yolunu koruma bahanesiyle Doğu Trakya'ya gelmiş, 24 Temmuz 1920'de Uzunköprü'yü resmî olarak işgal etmiştir. Yunanlar bölgenin denetimini ele geçirmek için hem asayiş bozmuş hem de Osmanlı memur ve askerlerinin görevini engellemeye çalışmıştır. Bunları yaparken bir taraftan demir yolu sayesinde Uzunköprü ve çevresine asker, silah ve cephane sevk etmiştir. Diğer taraftan da Uzunköprü ve çevresinde Rumları kışkırtarak çeteler kurmuştur. Yunan taburu ve Rum çeteler hem Türk, Müslüman ve Rumlardan oluşan sivil halkı hem de kamu görevlilerini hedef almıştır. Bu kişilere yönelik *yağma, gasp, hırsızlık, tecavüz, katliam, işkence, adam öldürme* vs gibi birçok mezalim gerçekleştirmiştir. Bu olaylarda Osmanlı jandarması Mondros Mütarekesi'nin dayattığı asker sayısı ve cephaneye yönelik kısıtlamalara rağmen sivil halkı korumaya çalışmıştır. Olaylarda suçu bulunan kişiler titizlikle araştırılıp ölü ya da sağ olarak ele geçirilmiştir. Osmanlı jandarmasının gerek kovuşturma gerekse de çetelerle girdiği sıcak çatışmalarla asayiş sağlamaya kararlı olduğu görülmektedir. Bu makalede, Yunan işgali döneminde Yunan taburu ve Rum çetelerinin Uzunköprü ve çevresinde gerçekleştirdiği mezalimlerin arşiv belgelerine dayanılarak ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Halkın bu işgal döneminde sıradan bir günde karşı karşıya kaldığı mezalimler aktarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uzunköprü, Müslüman, Yunan, Yunan İşgali, Mezalim.

ABSTRACT: The Greek battalion arrived in Eastern Thrace on January 9, 1919 under the pretext of protecting the Uzunköprü-Sirkeci railway operated by the French. The Greeks officially occupied Uzunköprü on July 24, 1920. In order to take control of the region, the Greeks both disrupted the public order and tried to prevent the duty of Ottoman officers and soldiers. While doing this, he sent soldiers, weapons and ammunition to Uzunköprü and its surroundings thanks to the railway. On the other hand, he set up gangs by provoking the Greeks in Uzunköprü and its surroundings. The Greek battalion and Greek gangs targeted

¹ Bu çalışma Trakya Üniversitesi tarafından 3-4-5 Kasım 2022 tarihlerinde Uzunköprü/Edirne'de düzenlenen "Uzunköprü Sempozyumu-Her Yönüyle Uzunköprü" isimli ve temalı ulusal sempozyumda sözlü olarak sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş halidir. Ayrıca bu çalışma, yazarın Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim dalında Prof. Dr. İlker ALP danışmanlığında 2019 yılında tamamlanan "Doğu Trakya'da Yunan Mezalimi (1918-1922)" adlı yüksek lisans tezinden yola çıkarak hazırlanmıştır.

* Bağımsız Araştırmacı, ilayyilmaz1985@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3894-005X.

OPEN ACCESS

© Copyright 2023 Yılmaz

both the Turkish, Muslim and Greek civilian population as well as public officials. He carried out many atrocities against these people, such as looting, extortion, theft, rape, massacre, torture, murder, etc. In these events, the Ottoman gendarme tried to protect the civilian population despite the restrictions on the number of soldiers and ammunition imposed by the Mondros Armistice. The persons found guilty in the incidents were meticulously investigated by the gendarmerie and were captured dead or alive. It is seen that the Ottoman gendarmerie was determined to establish public order both through prosecution and clashes with gangs. In this article, it is aimed to reveal the atrocities committed by Greek battalions and Greek gangs in Uzunköprü and its surroundings during the Greek occupation period, based on archival documents. The atrocities that the people faced on an ordinary day during this occupation period were tried to be conveyed.

Key Words: Uzunköprü, Muslim, Greek, Greek Occupation, Atrocity.

EXTENDED ABSTRACT

This section contains information about the purpose, significance, method and results of the study. **Purpose:** One of the occupations that started in important regions of the Ottoman Empire after the signing of the Mondros Armistice was experienced in Uzunköprü and its surroundings. During these occupation days, the people of Uzunköprü and state officials had bad days. This study aims to reveal the atrocities experienced by the people of Uzunköprü and state officials. Moreover, it is aimed to reveal these atrocities based on archival documents. **Significance:** This research is important because there is no other study on the atrocities experienced in Uzunköprü and its surroundings during the Greek occupation. Another important aspect of this study is that it was prepared based on the events recorded in the archive sources of the Ottoman Empire. This study is significant in terms of completing a deficiency in its field. **Method:** The subject of this article was written by examining the documents belonging to Uzunköprü and its surroundings in the Prime Ministry Ottoman Archives, Ministry of the Interior, General Directorate of Security, Public Security Office Classification and similar studies. In this study, the atrocities that took place in Uzunköprü and its surroundings are given by following the chronology. In addition, not all the atrocities experienced in Uzunköprü and its surroundings, but some events were reported. **Result:** Although their main task was to protect the Uzunköprü-Sirkeci railway line, Greek soldiers tried to take over the administration of Uzunköprü and its surroundings. In order to achieve this, she has constantly sent soldiers, weapons and ammunition to the region. She made this shipment easily thanks to the railway. The Greeks also benefited from airplanes in their activities in the region, and used them both as a propaganda and attack tool. They tried to prevent communication in order to gain control of the region. Since the day they arrived, the Greek soldiers provoked the Greeks living in Uzunköprü and the surrounding villages and formed Greek gangs. As it is understood from all these, it is understood that they have carried out these activities within a certain plan and program from the very beginning. Greek soldiers and Greek gangs persecuted the people of the region in order to realize the Greek claims in the region. According to archival documents, many atrocities such as attacks, massacres, murders, extortion, theft and torture by the Greeks in Uzunköprü and its surroundings occurred during the occupation period. All the atrocities were intertwined in all the incidents carried out by Greek soldiers and Greek gangs in Uzunköprü and its surroundings. For example, an incident that started with extortion continued with torture and resulted in death

or injury. In short, more than one crime was committed in one incident. The defenseless and helpless people in Uzunköprü and its surroundings lived in fear. People who were not guilty of the atrocities committed by the Greeks died horribly. Both the civilian population and the officers on duty were the targets in these atrocities. Not only Turks and Muslims, but also Greek people were harmed in these atrocities. In these events, the Greeks persecuted everyone, regardless of whether they were male or female, old or child. It is seen that the Greek gangs are active in Uzunköprü and its surroundings, and their activity areas are also wide. Although it is seen in the documents that Greek battalions and Greek gangs committed many atrocities in the region, some case studies are included in this study. The gendarmerie tried to do its duty to prevent the atrocities in Uzunköprü and its surroundings. The Ottoman gendarmerie tried to detect and apprehend the criminals by prosecuting, but also engaged in clashes with the gangs despite the lack of ammunition. In particular, despite the restrictions of the Armistice of Mudros on the number of Ottoman soldiers and ammunition, the service of the gendarmerie to protect the civilian population continued. They worked meticulously to catch the criminals in the incidents caused by the Greek soldiers and Greek gangs. According to the archive documents, the Gendarmerie gave even the smallest details such as the place of the incident, the names of the dead or injured people, their ages, and the names of the attackers at the end of the investigations. It is also stated in the documents that the events took place at night or during the day. The Ottoman gendarmerie succeeded in catching the criminals either dead or alive as a result of the prosecution. The determination of which village the criminals are from shows that the gang members came together from both near and far villages. The determined attitude of the Ottoman gendarmerie and Turkish officials against the atrocities was reflected in the documents. Both the gendarmes and the district governors of the cities in the region worked together to catch the criminals. The Ministry of Internal Affairs was also informed by the Turkish authorities about what happened in Uzunköprü and its surroundings, and the Ministry followed the events in the region. It has been revealed that the Greek Occupation and Atrocities in the National Struggle Period were intense not only in Western Anatolia and Western Thrace, but also in Uzunköprü and its surroundings, which is a part of Eastern Thrace. This situation reveals the state of the city during the occupation period. Thus, a new source has been added to the literature for the history of the city.

1. GİRİŞ

Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin de içinde bulunduğu İttifak Devletleri grubu yenilmiştir. Bu savaş, 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi'yle sona ermiştir. Bu mütareke, Osmanlı toprakları üzerinde galip devletlere hareket kolaylığı sağlarken¹ Osmanlı Devleti'ni de savunmasız bırakmıştır. Mütarekenin maddeleri Osmanlı topraklarının işgalini ve İtilaf Devletleri'nin emperyalist hedeflerini gerçekleştirmeleri hususunda kolaylık sağlamıştır. Mütarekenin

¹ Sabahattin Selek, *Ulusal Kurtuluş Savaşı Milli Mücadele*, C. I, Milliyet, İstanbul 2011, s. 39.

imzalanmasından kısa bir süre sonra özellikle 7.² maddeyi gerekçe gösteren İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'nin stratejik açıdan önemli bölgelerini işgal etti³. Doğu Trakya'nın işgalini dolaylı olarak ilgilendiren başka maddeler⁴ varsa da İtilaf Devletleri mütarekenin 7. ve özellikle 15. maddesine dayanarak bölgeyi işgal etti. Mütarekenin “*Demir yolları İtilaf Devletleri tarafından kontrol edilecek*” şeklindeki 15. maddesine dayanarak⁵ demir yolu, tren ve istasyonlara kontrol memuru yerleştirmek⁶ suretiyle Doğu Trakya'daki demir yolları işgale başlandı. Bu minvalde 4 Kasım 1918'de Uzunköprü-Sirkeci demir yolunu işgal eden Fransızlar, bu demir yolunun işletmesine el koydu. Öte yandan İtilaf Devletleri Trakya'da demir yollarının korunması işi için yeterli sayıda kuvvete sahip olmadıklarını iddia ederek Yunan müfrezesinin Trakya'ya girmesine müsaade etti⁷. Fransızlar 9 Ocak 1919'da bu demir yolunun korunmasını Yunanlara devretti. Yunan Müfrezesi 14 Ocak'ta harekete geçerek demir yolu istasyonlarını işgal etti⁸. Mütarekenin imzalanmasından itibaren bölgenin işgal edilmesinden korkan Trakya ahalisi bu düşüncelerinde haklı çıktı⁹. Uzunköprü'deki demir yoluna Yunanların gelmesiyle Uzunköprü işgale açık hale geldi. Çünkü bu şehir; Uzunköprü-Sirkeci demir yolu hattı üzerinde bulunan ve Yunanların bölgeye yaptığı asker, mühimmat ve erzak sevkiyatları için önemli bir konumdadır¹⁰.

Bu makalede, Mondros Mütarekesi sonrası Doğu Trakya'ya gelen Yunan taburu ve oluşturduğu Rum çetelerinin Uzunköprü ve çevresinde Türk, Müslüman ve Rum ahaliye yaşattığı mezalimlerin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

² 7. Madde: *Müttefikler, güvenliklerini tehdit edecek durum olduğunda herhangi strateji noktasını işgal hakkına sahip olacaklardır*. Bkz. Sabahattin Selek, *Aynı Eser*, C. I, s. 37.

³ Cemil Öztürk, “Mondros Mütarekesi”, *DİA*, C. XXX, İstanbul 2005, s. 272-273.

⁴ Bölgeyi dolaylı olarak ilgilendiren maddeler şunlardır: madde 1, madde 4, madde 5, madde 8, madde 11, madde 12, madde 20 ve madde 21. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Nagihan Ebru Cambaz, “İtilaf Devletleri'nin Doğu Trakya'da İşgal Uygulamaları (1918-1920)”, (Yüksek Lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, 2018), s. 25-28.

⁵ Seher Boykot, “Milli Mücadele Sürecinde Trakya'da Yunan Mezalimi”, *Osmanlı'dan İşgal Yıllarına Mütarekeden Cumhuriyet Günlerine Mudanya*, Yayına Hazırlayan Dr. Zeynep Dörtok Abacı, Gaye Kitabevi, Bursa 2008, s. 131.

⁶ Abdurrahman Bozkurt, “Yunanistan'ın Edirne'de İşgal Uygulamalarından Örnekler (1920-1922)”, *Uluslararası Edirne'nin Fethinin 650. Yılı Sempozyumu*, Edirne 2012, s. 437.

⁷ Abdurrahman Bozkurt, *a.g.m.*, s. 437, 441.

⁸ Sabahattin Selek, *Ulusal Kurtuluş Savaşı Milli Mücadele*, C. I, Milliyet, İstanbul 2011, s. 41, 48; Abdurrahman Bozkurt, *a.g.m.*, s. 441.

⁹ Veysi Akın, “Trakya'nın Türklere Devir Teslimi”, (Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, 1994), s. 1.

¹⁰ Bahadır Pakyürek, “Yunan İşgal Sürecinde Lüleburgaz (1919-1922)”, (Yüksek Lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2019), s. 1.

Belgelerde Yunan taburu ve Rum çetelerinin hemen her gün bölgede çok sayıda mezalim gerçekleştirdiği görülse de bu çalışmada bazı örnek olaylara yer verilmiştir. Ayrıca bu makale; Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki Dâhiliye Nezareti, Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti, Asayiş Kalemi Tasnifinde bulunan ve Uzunköprü'ye ait olan belgeler ile benzer çalışmalar incelenerek kaleme alınmıştır.

2. DOĞU TRAKYA ve UZUNKÖPRÜ ÜZERİNDE YUNAN TEHLİKESİ ve İŞGALİ

ABD Başkanı Thomas Wilson tarafından 8 Ocak 1918'de Wilson İlkeleri ilan edildi. İlkelerin özellikle 12. maddesi;

“Şimdiki Osmanlı İmparatorluğu'nun Türklerle meskûn kısımlarına tam bir hükümranlık hakkı tanınması, fakat bugün Türk hâkimiyetinde bulunan diğer milliyetlere de tam bir emniyet içinde yaşama ve kolayca gelişme imkânının güvence altına alınması. Çanakkale Boğazı'nın milletlerarası bir güvence altında bütün milletlerin gemilerine ve ticaret ulaşımına açık kalması” şeklindedir¹¹.

Ancak İtilaf Devletleri'nin emperyalist çıkarlarını zedeleyen Wilson İlkeleri, işgaller sırasında dikkate alınmamıştı¹².

Paris Barış Konferansı'ndan önce Wilson İlkeleri'nin 12. maddesi dikkate alınmaksızın Osmanlı topraklarında Türklerin çoğunlukta olduğu yerlerin paylaşım ve işgali başladı¹³. Bu minvalde Doğu Trakya'ya önce gelen Fransız alayı, bir süre sonra demir yolunu koruma görevini Yunanlara devretti¹⁴. Yunanlar Uzunköprü-Sirkeci demir yolu güzergâhında bulunan Muratlı, Çatalca, Hadımköy, Lüleburgaz, Çorlu ve Uzunköprü gibi Türk şehirlerine birer müfreze yerleştirdi. Bu durum, mütarekeyle birlikte Doğu Trakya için gerçek tehlikenin aslında Yunan işgali olduğunu göstermekteydi. İtilaf Devletleri'nin İstanbul'u işgal etmesiyle Rumeli'nin Anadolu ile bağlantısı koptu, Trakya'nın tam ortasından geçen demir yolunun da Yunan taburu tarafından ele geçirilmesiyle Rumeli'nin durumu daha da ağırlaştı¹⁵. Aslında Trakya bölgesi, hem Rumların tarihî emelleri hem de ekonomik ve stratejik önemi nedeniyle Yunanlar tarafından ele geçirilmek istenen yerlerin başında gelmekteydi¹⁶.

¹¹ Nejdet Bilgi, “Wilson Prensipleri'nin Taşrada Küçük Bir Yansıması: Vilson Gazetesi”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XXXIII, S. 1, İzmir 2018, s. 2-3.

¹² Nejdet Bilgi, *a.g.m.*, s. 3.

¹³ İsmail Köse, “Paris Barış Konferansı Tutanakları ve Başkan Woodrow Wilson'un Türk Algısı”, *History Studies*, C. VI, S. 3, 2014, s. 218.

¹⁴ Seher Boykot, *a.g.m.*, s. 131; Sabahattin Selek, *Ulusal Kurtuluş Savaşı Milli Mücadele*, C. I, Milliyet, İstanbul 2011, s. 41, 48.

¹⁵ Tevfik Bıyıklıoğlu, *Trakya'da Milli Mücadele*, C. I, 3. Baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1992, s. 145, 200.

¹⁶ Özgür Mert, “İşgalden Kurtuluşa Doğu Trakya”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 58, Ankara 2016, s. 124.

Yunanistan, 18 Ocak 1919 Paris Barış Konferansı'nda Uzunköprü'nün de içinde bulunduğu Doğu Trakya'nın kendilerine ait olduğunu; Rumların nüfus bakımından çoğunlukta olduğunu; Türklerin Rumları katlettiğini iddia etmiştir. Bu iddialar üzerine Doğu Trakya, 24 Nisan 1920 tarihli San Remo Konferansı'nda Yunanistan'a bırakılmıştır. Böylece 20 Temmuz 1920'de bölgeye çıkarma yapan Yunan birlikleri taarruza başlamış, altı gün gibi bir kısa sürede Doğu Trakya'nın (25 Temmuz 1920'de) resmî olarak işgalini tamamlamıştır. Uzunköprü'nün 24 Temmuz'da Yunanlarca işgaline ahali tarafından karşı çıkılmıştır¹⁷. Belirtmek gerekir ki Yunanistan bu tarihten daha önce Doğu Trakya'ya gelmiştir.

Yunan Askerleri ve bazı yerli Rumlar İtilaf Devletleri'nden gördükleri destekle Osmanlı topraklarında 1919-1923 yılları arasında özellikle Türk ve Müslümanları hedef alan birçok mezalim gerçekleştirdi. Bu mezalimler “*gasp, yağma, hırsızlık, katliam, yaralama, işkence, kadın ve kızların ırzına tecavüz, mukaddesata hakaret, yerleşim yeri ve binaların yakılıp yıkılması, yerinden etme ve göç, asimilasyon, zorla din değiştirme*” vs şeklindedir¹⁸. Tüm bu faaliyetlerin amacı; Türk ve Müslüman nüfusu bölgeden kaçırarak yerlerine Yunanistan'dan getirdikleri Rumları yerleştirmek ve böylelikle Wilson İlkeleri doğrultusunda işgal ettikleri yerlerin Yunanistan'a katılmasını sağlamak, ayrıca bölgede asayiş bozarak Mondros'un 7. maddesini yürürlüğe sokmaktır¹⁹. Bu doğrultuda bölgede emniyetin olmadığını göstermek amacıyla bazı yerli Rumlar, sabaha kadar silahla evlerinden ateş etmekte, Müslümanları tahrik ederek ateş etmelerini sağlamaya çalışmaktaydı. Bu yapılanlara rağmen Fransızlar, yerli Rumlara fazlasıyla tolerans göstermekteydi²⁰.

Uzunköprü-Sirkeci demir yolunun korunması için görevlendirilen Yunan taburu tarafından kışkırtılan bazı yerli Rumlardan Rum çeteleri oluşturuldu ve bu çeteler hemen harekete geçti. Bu durum Osmanlı Hükümeti'nin otoritesini sarsmakta, aynı zamanda bazı Rumların Osmanlı Devleti'ni saymadığını ortaya koymaktadır²¹. Çoğu zaman Müslüman kıyafeti giyen çeteler, kimi silahlı kimi

¹⁷ Tefik Bıyıklıoğlu, *a.g.e.*, C. I, s. 140, 148, 161; Zekeriya Türkmen, *Devlet Merkezine Gönderilen Raporlara Göre Batı Anadolu'da Yunan Mezalimi*, 2. Baskı, Berikan Yayınevi, Ankara, 2016, s. 21; Abdurrahman Bozkurt, *a.g.m.*, s. 443-444. İbrahim Kamil, “Bulgaristan Diplomatik Belgelerine Göre Trakya'da Millî Mücadele ve Türk-Bulgar İlişkileri (1919-1922)”, *ÇTTAD*, C. XVII, S. 35, 2017, s. 90.

¹⁸ Salim Gökçen, “Millî Mücadele'de Yunan İşgallerinin Genel Karakteri”, *CTAD*, S. 23, Yıl 12, 2016, s. 91, 93.

¹⁹ Zafer Çakmak, *İzmir ve Çevresinde Yunan İşgali ve Rum Mezalimi*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 73.

²⁰ Zekai Güner, *Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1 Aralık 1918-13 Mayıs 1920)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1998, s. 105-106.

²¹ Tefik Bıyıklıoğlu, *a.g.e.*, C. I, s. 200.

silahsız olarak köylere gelmekteydi. Müslüman ahaliyi korkutarak işkence eden bu çetelerin konuşmalarından Rum oldukları anlaşılmaktaydı²². Rum çeteleri Uzunköprü ve civarında sadece sivillere değil, devlet memurlarına da saldırmaktaydı²³. Bu çete faaliyetleri; bölge halkının moralini bozmaya, yıldırma ve korkutma politikasıyla halkın işgallere karşı çıkma isteğini kırmaya yönelikti²⁴.

Rum çeteler, Yunan Hükümeti ile daima işbirliği yapmaktaydı. Yunan Hükümeti'nin bilgisi dâhilinde bu çetelerin yiyecek, giyecek ve maaşları konsolos, metropolit ve papazlar tarafından çetelere ulaştırılmaktaydı. Ayrıca Yunan kralı tarafından 12.000 eşkıya silahlandırıldı. Yunanistan'da halktan çetelere verilmek üzere yardım toplandı. Çeteler aldıkları bu yardımlarla Osmanlı'daki Rumları kışkırtarak silahlandırmaktaydı. Ayrıca çete üyeleri Rum köylerinde saklanmakta, bütün ihtiyaçları bazı Rum köylülerince karşılanmaktaydı. Çeteler yapılacak baskınlarda yeterli sayıda adam bulamazsa Rum köylülerince takviye edilmekteydi. Baskın ve çatışmalarda yaralanan çete üyeleri Rum doktorlarca tedavi edilmekteydi. Patrikhanenin de çete faaliyetlerinde gizli veya açıktan desteği bulunmaktaydı²⁵. Başta patrik vekili olmak üzere metropolit ve papazlar dâhil Rum din adamları çete reisi ve terör örgütü lideri gibi hareket etmekteydi²⁶. Çetelere her türlü desteği veren Rum kiliseleri, zaman zaman çete üyelerini kiliselerde de saklamaktaydı. Rum çeteler mezalimlerini şehirlerden ziyade daha çok kırsal bölgede gerçekleştirmekteydi. Birçok köy ve kazada yaşayan Müslüman halk, çetelerin baskı ve zulümleri sebebiyle göç etmeye başladı²⁷. Göçler sadece Rum çetelerinin mezalimi sonucu değil aynı zamanda Yunan askerlerinin işgal ettiği yerleri bir an önce boşaltmaya çalışması nedeniyle de yaşanmaktaydı²⁸. Yunanlar baştan beri tüm bu faaliyetlerini belli bir plan ve program içerisinde Yunan makamların verdiği emirlere riayet ederek yürütmüşlerdir²⁹.

²²Türkmen Törel, "Trakya'nın İşgali ve Yunan Mezalimi (1919-1922)", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. XXXI, S. 51, Ankara 2012, s. 243.

²³ Tefik Bryıkloğlu, *a.g.e.*, C. I, s. 202-203.

²⁴ Özgür Mert, "İşgalden Kurtuluşa Doğu Trakya", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 58, Ankara 2016, s. 126.

²⁵ Azmi Yıldırım, "Rum Çetelerinin Türklere Karşı Faaliyetleri (1912-1922)", *Türkler*, C. XV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 801.

²⁶ Ali Güler, *Dünden Bugüne Yunan-Rum Terörü*, Emre Yayınları, İstanbul 2003, s. 26.

²⁷ Nihat Gül, "Balkan Harbi ve Takip Eden On Yıllık Süreçte Yunan Dış Politikası Esasları Ekseninde Türk ve Gayrimüslimleri Hedef Alan Baskıcı ve Asimilasyona Matuf Uygulamalar ve Günümüze Yansımaları", (Yüksek Lisans tezi, Trakya Üniversitesi, 2007), s. 25-28.

²⁸ Salim Gökçen, "Milli Mücadele'de Yunan İşgallerinin Genel Karakteri", *CTAD*, S. 23, Yıl 12, 2016, s. 94.

²⁹ Nagihan Ebru Cambaz, *a.g.t.*, s. 199; Salim Gökçen, *a.g.m.*, s. 93.

3. RUMLAR İLE YUNAN ASKERLERİNİN UZUNKÖPRÜ'YE SEVK EDİLMESİ

Yunanistan'dan getirilen Rum göçmenlerin yerleştirildikleri yerlerin başında İstanbul'dan sonra gelen Trakya, yoğun Rumlaştırma faaliyetleriyle karşı karşıya kalmıştır. Rum metropolitler, Doğu Trakya'da çoğunluğu oluşturabilmek amacıyla nereye ne kadar sayıda Rum göç ettirileceğini hesaplayarak oluşturdukları raporları Yunanistan'a bildirmiştir³⁰. Raporlar doğrultusunda Patrikhane'nin yardımıyla çok sayıda Rum, Yunanistan'dan Doğu Trakya'ya göç ettirilmiştir. İngiltere ve Fransa tarafından desteklenen Yunanistan, bu göçlerle nüfus yapısını büyük oranda kendi lehine değiştirmeye çalışmıştır³¹. Doğu Trakya'da işgal edilen yerlere Rumlarla beraber Yunan askeri de sevk edilmiştir. Doğu Trakya'nın tam ortasından geçen demir yolunun Yunan askerlerinin sevkiyatında önemli bir rolü olmuştur³². Bütün Trakya'da bu dönemde üç Tümenli Türk Kolordusu (yani 1. Kolordu) terhisler nedeniyle 1200 askere düşerken sevkiyatlarla gelen Yunan taburu toplam 1500 civarındaydı. Bir taraftan ilk gelen askerler Yunan taburundan terhis olup yerli Rumların arasına karışmakta diğer taraftan ise Yunanistan'dan gelen silahlı askerler Yunan taburuna katılmaktaydı. Bu suretle Yunanistan, sistemli bir şekilde Doğu Trakya'ya asker sevkiyatı yapmaktaydı³³. Örneğin Aralık 1919'da Babaeski'den 166, Çorlu ve Muratlı istasyonlarından 70 Yunan askeri önce Lüleburgaz'a buradan da Uzunköprü'ye gönderildi. Daha önce Uzunköprü'ye gelen Yunan askerleri silahsız olarak taburdan terhis edilirken Yunanistan'dan yeni gelen bu askerler silahlarıyla getirilmişti³⁴. Böylece Yunanistan bölgede silahlarını da arttırmaya çalışmaktaydı. Yunanistan askerin ihtiyacı olan mühimmatı da bölgeye demir yoluyla naklediyordu. Selanik'ten gelen ve bir makineli tüfeğe sahip silahlı 9 Yunan askeri, 30 Aralık 1920 gecesi yanlarındaki 4 sandık cephaneyi Uzunköprü İstasyonundaki Yunan askerlerine teslim etti³⁵. Yunanistan Doğu Trakya'ya 1922 yılında da asker ve mühimmat sevkiyatına devam etti. Aynı yıl alınan istihbarata göre 1880 (Hicrî 1297) yılından evvel kullanılmış silahlarla eski manlıher markalı silahların ahaliye dağıtıldığı ve Uzunköprü'ye bir generalin de geleceği bilgisi alındı³⁶. Doğu Trakya'da İzmir'in işgalinden önce gizlice yapılan sonrasında ise alenen ve sistemli bir şekilde gerçekleştirilen tüm bu hazırlıklar olası bir savaş için

³⁰ Ali Güler, *a.g.e.*, s. 152, 157, 163.

³¹ Azmi Yıldırım, *a.g.m.*, s. 802.

³² Bahadır Pakyürek, *a.g.t.*, s. 25.

³³ Tevfik Bıyıklıoğlu, *a.g.e.*, C. I, s. 201; Sabahattin Selek, *a.g.e.*, C. I, s. 49.

³⁴ *BCA*, DH.EUM.AYŞ, 29/72/19, Aralık 1919; *BCA*, DH.EUM.AYŞ, 29/72/21, 7 Aralık 1919.

³⁵ *BCA*, DH.EUM.AYŞ, 29/89/1, 6 Ocak 1920.

³⁶ *BCA*, DH.EUM.AYŞ, 62/20/3, 6 Temmuz 1922; *BCA*, DH.EUM.AYŞ, 62/20/7, 3 Temmuz 1922.

yapılmıştır. Çünkü Yunanistan'ın bölgeye yaptığı asker-cephane sevkiyatı ve cephane depolamasının amacı, Batı Trakya'nın devamı gibi gördüğü Doğu Trakya'yı tamamen kendi topraklarına katmak istemesidir³⁷. Yunanistan'ın baştan beri demir yoluyla bölgeye yaptığı bu silah ve cephane sevkiyatı konusu ve buna benzer durumlarda Edirne Valiliğinin vereceği emre göre hareket edilmesi gerektiğine dair emir, Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü tarafından Uzunköprü Hudut Müfettişliğine bildirildi³⁸. Öte yandan Hristiyan ahali Yunan askerinin burada kalmasını istemekteydi. Ancak Hristiyan halktan bazıları can ve mallarının korunmasına gerek olmadığını, Müslümanlarla kardeş gibi geçindiklerini, her iki halk arasında bir anlaşmazlık ortaya çıkarsa buna sebep olanlara gerekli cezaların hükümetçe verileceğini ifade etmekteydi³⁹. Diğer taraftan Yunanların Doğu Trakya'ya asker ve mühimmat toplaması Müslümanların da dikkatini çekmekte ve bu durum şu ana kadar yaşananlar yüzünden Müslümanları tedirgin etmekteydi⁴⁰.

4. YUNAN ASKERİNİN UZUNKÖPRÜ'DEKİ FAALİYETLERİ ve RUM AHALİNİN KİŞKİRTİLMASI

Doğu Trakya'ya hâkim olmak isteyen Yunanistan, Osmanlı Devleti'ne karşı yerli Rumları kışkırtarak kullanma yoluna gitmiştir⁴¹. Yunanlar, Rumları kendi tarafına çekebilmek için nüfuzlu Rum ahalinin ve din adamlarının etkisini de kullanmaya çalışmıştır. 1920 yılı Nisan ayında Uzunköprü'ye gelen 3 Yunan zabiti, nüfuzlu Rum ahalden bazı kişiler ve Despothane'den Rum Metropolid vekiliyle gizli görüşmeler yapmıştır, ancak bu görüşmelerde ne konuşulduğu bilinmemektedir. Bu üç zabıt, görüşme sonrası Uzunköprü'den ayrılmıştır. Jandarma tarafından görüşmelerin sonrasında ne gibi hazırlıklar yapıldığı titizlikle takip edilmiştir. Görüşmelerden sonra İtilaf Devletleri'ne, Uzunköprü Rum Metropolid vekilince Rumların Türkler tarafından imha edildiğine dair gerçeği yansıtmayan şikâyet telgrafları yazılmıştır⁴². Rum Metropolid vekilinin bu tavrı gizli yapılan bu görüşmenin içeriğine dair bilgiler vermektedir.

Doğu Trakya'yı işgal etmek için her türlü yolu deneyen Yunanistan, bu kez Doğu Trakya semalarında uçaklardan yerli Rumlara ithafen yazılmış propaganda amaçlı bildiriler atmıştır. Örneğin 7 Temmuz 1920'de saat bir civarında bir Yunan uçağı, Yunanistan'daki Sofulu yönünden gelerek Uzunköprü üzerinden geçerken bir

³⁷ Nagihan Ebru Cambaz, *a.g.t*, s. 62.

³⁸ Abdurrahman Bozkurt, *a.g.m*, s. 442.

³⁹ *Arşiv Belgelerine Göre Balkanlar'da ve Anadolu'da Yunan Mezâlimi*, C. II, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1996, s. 35.

⁴⁰ *BCA*, DH.EUM.AYŞ, 29/72/9, 2 Aralık 1919; *BCA*, DH.EUM.AYŞ, 29/72/11, 3 Aralık 1919; *BCA*, DH.EUM.AYŞ, 29/72/15, 3 Aralık 1919.

⁴¹ Ali Güler, *a.g.e*, s. 34.

⁴² *BCA*, DH.EUM.AYŞ, 34/41/3, 7 Mayıs 1920.

beyanname atmıştır. Türk topçu ateşi yüzünden bu Yunan uçağı Dimetoka yönüne doğru çekilmiştir. Ancak atılan bu beyannamede yer alan **“bir müddet sonra geliyoruz”** cümlesi dikkat çekicidir⁴³. Yunanlar bu beyannameyle Rumların desteğini sağlamaya ve diri tutmaya çalışmıştır. Uçaklardan atılan beyannamelerle Yunanlar; Müslümanların endişesini arttırarak direnişini kırmayı ve Rumların da cesaretini arttırmayı hedeflemiştir⁴⁴.

Yunanların uçakları propaganda çalışmalarında kullanmalarının yanında saldırı amacıyla da kullandığı görülmektedir. Özellikle bölgede uçaklardan atılmış olduğu bombaların hedefi sivil halk olmuştur. Uzunköprü üzerinde dolaşan bir Yunan uçağı, 18 Temmuz 1920’de saat yedi buçuk sularında birer buçuk kilo ağırlığındaki üç ayrı bombayı Uzunköprü’nün farklı yerlerine atmıştır. Bu bombalardan biri şehrin en uzak noktasındaki bir mağaza dükkânının kenarına diğeri ise Rum Mahallesi kenarında bulunan bir sebze bahçesine isabet etti. Bombaların infilak etmesiyle iki çocuk yaralanmıştır. Bu çocuklardan 16 yaşındaki Muharrem’in elindeki yara iyi durumda olduğundan Muharrem askerî hastaneye nakledildi. Bu saldırıda yaralanan 6 yaşındaki Ayşe Saniye isimli diğeri çocuğun durumuna dair ise herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Yerleşim yerlerinin üzerine uçakla bomba atarak savaş kaidelerine aykırı davranan Yunanistan’ın bu duruma bir son vermesi amacıyla İtilaf Devletleri’ne başvuruldu ise de bir sonuç elde edilemedi⁴⁵. İtilaf Devletleri’nin yetişkin ya da çocuk fark etmeksizin sivil halkın zarar görmesine kayıtsız kalması Yunanistan’a destek verdiklerinin bir başka göstergesidir.

Bu olaylar yaşanırken Yunanlar trenleri silah sevkiyatı yapıldığı şüphesiyle durdurmaktaydı. Bir taraftan trenleri durdurup silah aradı⁴⁶, diğeri taraftan haberleşmeyi engellemek için trenlerde bulunan posta evraklarına zarar verdi ve posta görevlilerine de baskı yaptı. Örneğin 7/8 Temmuz 1920 gecesi Edirne’den kalkan posta trenindeki posta evrakı Yunan askerleri tarafından yırtıldı. Görev başındaki posta memuru da bunu engellemeye çalışırken hakarete uğradı. Yaşanan bu olayın tekrarlanmaması için posta evrakları Uzunköprü’ye birkaç gün boyunca kara yoluyla gönderildi. Bu süreçte evraklar kolordu tarafından korundu⁴⁷. Görüldüğü üzere Türk askeri bölgede asayiş tesis etmenin yanında haberleşmeyi de sağlamaya çalışmıştır.

⁴³ BCA, DH.EUM.AYŞ, 43/48/3, 8 Temmuz 1920; BCA, DH.EUM.AYŞ, 43/48/1, 11 Temmuz 1920.

⁴⁴ Bahadır Pakyürek, *a.g.t.*, s. 63.

⁴⁵ BCA, DH.EUM.AYŞ, 44/18/4, 19 Temmuz 1920; BCA, DH.EUM.AYŞ, 44/18/6, 19 Temmuz 1920; BCA, DH.EUM.AYŞ, 44/18/1, 20 Temmuz 1920.

⁴⁶ BCA, DH.EUM.AYŞ, 42/39/3, 23 Haziran 1920.

⁴⁷ BCA, DH.EUM.AYŞ, 75/117/3, 10 Temmuz 1920; BCA, DH.EUM.AYŞ, 75/117/1, 15 Temmuz 1920.

Yaşananlar göstermektedir ki bu dönemde Doğu Trakya'da Yunanlar istedikleri gibi hareket edebiliyordu. Örneğin Venizelos'un doğum günü münasebetiyle Edirne ve Uzunköprü kiliselerinde ruhanî ayin yapıp yardım parası toplandı. Özellikle Uzunköprü'deki ayine Yunan zabıt ve askerleri de iştirak etti. Rumlardan doğum günü kutlamaları sebebiyle hiçbir işle meşgul olmamaları ve temiz elbiseler giymeleri istendi. Ayrıca iki yerli Rum bir Yunan askeriyle birlikte kutlama için sokaklarda gelin alayı dolaştırdı. Ancak bu kutlamalar sırasında Edirne ve Uzunköprü'de herhangi bir siyasî tezahürat yapılmaması dikkat çekicidir⁴⁸. Öte yandan Venizelos'un doğum günü kutlamalarıyla bölge ahalisi üzerinde yönetimin değiştiği yönünde algı oluşturulmaya çalışılmıştır. Öyle ki 1919 yılının sonunda Babaeski'de, 1920 yılının başında ise Lüleburgaz'da kiliselerde Venizelos'un doğum günü kutlamaları sırasında okunan beyannamelerde Trakya'nın kesin olarak Yunanistan'a verildiği belirtilmiştir⁴⁹.

5. RUM ÇETELERİ İLE YUNAN ASKERLERİNİN UZUNKÖPRÜ ve ÇEVRESİNDEKİ MEZALİMLERİ

Rum çeteleri ve Yunan askerleri Doğu Trakya'da istedikleri gibi davranıyordu. Bu imkânı, Mondros Mütarekesi'nin Osmanlı ordusunun silahsızlandırılmasına dair olan maddenin oluşturduğu boşluk veriyordu⁵⁰. Doğu Trakya'ya geldikleri günden beri İtilaf Devletleri'nin desteğiyle Yunan askerleri ve Rum çetelerinin bölgede yaptığı mezalimlerine karşı Türk Emniyet Kuvvetleri sükûneti sağlasa da bu durum uzun sürmemekteydi. Meydana gelen her olay karşısında Türk jandarması kovuşturma yaparak suçluları tespit edip yakalamaya çalışmakta, aynı zamanda çetelerle sıcak çatışmalara girmektedir. Uzunköprü'deki mezalimlerde yerli Rumlardan bazıları, Rum çeteler ve Yunan askerleriyle birlikte hareket ediyordu. Özellikle Osmanlı jandarmasının çetelerle çatışması sırasında bazı yerli Rumlar, Osmanlı askerine çetelerle birlik olup saldırmaktaydı. Mesela 1919 yılının Ocak ayında Kadıgebran karyesinden Uzunköprü'ye giden İbrahim Ağa ile iki kişinin yolunu kesen 4 kişilik silahlı bir Rum çetesi, bu kişilerin üzerlerinde bulunan 25 lira kâğıt para, saat ve fotinlerini gasp etti. Olayın duyulması üzerine bölgeye sevk edilen jandarma müfrezesi ile Rum çete arasında bir çatışma çıktı. Çete üyeleri kaçarak uzaklaşmaya çalışsa da jandarma, Rum çeteyi takip etmeyi başardı. Malkara'nın Davuteli karyesi civarındaki Cambaz Değirmeni mevkiinde yaşanan çatışmada Davuteli'ndeki yel değirmenlerinde toplanan Rum ahali tarafından jandarmaya ateş edilerek çete üyelerine destek verildi. Jandarmanın cephanesinin

⁴⁸ BCA, DH.EUM.KLH, 04/39/3, 30 Aralık 1919; BCA, DH.EUM.KLH, 04/39/1, 31 Aralık 1919.

⁴⁹ Bahadır Pakyürek, *a.g.t.*, s. 62-63; Nagihan Ebru Cambaz, *a.g.t.*, s. 147.

⁵⁰ İbrahim Kamil, "Bulgaristan Diplomatik Belgelerine Göre Trakya'da Millî Mücadele ve Türk-Bulgar İlişkileri (1919-1922)", *ÇTTAD*, C. XVII, S. 35, 2017, s. 88.

bitmesi üzerine eşkıyalar yakalanamadı. Edirne Valiliği tarafından kovuşturma başlatılıp Dâhiliye Nezareti de olayla ilgili bilgilendirildi. Dâhiliye Nezareti 1919 yılı Şubat ayında yapılacak kovuşturmada görevli jandarmalara yeterli mühimmatın verilmesini, bu kez eşkıyanın kaçırılmamasını ve sonuç hakkında bilgilendirilmelerini istedi⁵¹. Jandarma içinde bulunduğu cephane yetersizliğine rağmen Rum çetelerinin peşini bırakmayıp suçluları yakalamaya çalışmakta, Dâhiliye Nezareti de bu konuda jandarmayı desteklemekte ve çete faaliyetlerine müsaade etmemekte kararlıdır.

Jandarma ve Dâhiliye Nezareti'nin bu kararlı tutumuna rağmen Uzunköprü ve çevresinde çetelerin gerçekleştirdiği gasp olaylarının ardı arkası kesilmiyordu. Benzer bir olay 28 Mart 1919'da yaşandı. 12 kişiden oluşan silahlı ve asker elbiseli bir Rum çetesi, Uzunköprü'deki pazara giden yaklaşık 200 yolcunun Hamidiye ve Kavacık karyeleri arasında önünü kesti. Özellikle Müslüman yolcuların para, eşya ve 10 adet atını gasp etti. Bu eşkıyalar yolculara şiddet uyguladıktan sonra kaçtı. Olayın duyulması üzerine Uzunköprü Kaymakam Vekili ve Jandarma Bölük Kumandanı 25 kişilik bir müfrezeye birlikte kovuşturma için harekete geçti. Malkara'ya bağlı Teberik ve Davuteli karyeleri arasına kadar takip edilen izlerin Teberik karyesinde son bulması üzerine eşkıyaların burada gizlendikleri anlaşıldı. Yaşanan çete olaylarını ortadan kaldırmak amacıyla bir araya gelen Malkara, Keşan ve Uzunköprü kaymakamları gerekli tedbirleri aldı. Adı geçen kazaların jandarmaları da kovuşturmada beraber hareket etme kararı aldı. Soruşturma neticesinde eşkıyalardan bazılarının hem Rum milletinden hem Malkara'nın Teberik ve Davuteli hem de Keşan'ın Altıntaş ve Maltepe karyelerinden oldukları tespit edildi. Teberik karyesinden Değirmenci Dimitraki oğlu Manolaki ve Yani oğlu Taşo'nun evlerinde arama yapıldı. Çalınan malların büyük kısmı, silah ve cephane ile 10 adet attan 3'ü burada bulundu. Olaya karışan Hristo oğlu Kostandi ve Karabıyık Hristo oğlu Tanasaki ile bunlara yardım eden Kiryak oğlu Manolaki ve Yani oğlu Taşo adlı kişiler tutuklanıp adliyeye sevk edildi. Soruşturma neticesinde kimliği tespit edilenlerin Kadıgebran karyeli Kör Tanail oğlu Mavridi, Karapınar karyeli Tanaş oğlu Kostantaki ve Altıntaş karyeli Zafir oğlu Dimitri olduğu anlaşıldı. Kimlikleri tespit edilemeyen 5 eşkıyadan üçünün Teberik, birinin Pınar karyelerinden bir diğer kişinin de Maksutlu'dan olduğu belirlendi. Kovuşturmada eskiden beri Teberik karyesinde eşkıyalık yapan Teberik karyeli Karabıyık Hristo oğlu Dimitri ile Pınar karyeli Dimitri, jandarmaya silahla ateş etti. Yaşanan çatışmada Teberik karyeli Dimitri kaçmayı başarırken Pınar karyeli Dimitri ise öldürüldü. Malkara müfrezesi tarafından Altıntaş karyesinden Zafir oğlu Dimitri ile beraber Teberik karyesinden iki kişi sağ olarak yakalandı. Bu çatışmada

⁵¹ BCA, DH.EUM.AYŞ, 12/41/3, 30 Ocak 1919; BCA, DH.EUM.AYŞ, 12/41/1, 10 Şubat 1919.

jandarmadan Ali oğlu Mehmet ile beraber Cemil ve Emin adlı askerler ağır yaralandı. Diğer taraftan Karabıyık Dimitri çetesinin ele geçirilen bazı üyeleri sorgularında 6 Mart 1919'da Mülazım Sadık Efendi ile bir askerini Uzunköprü'nün Kavacık karyesi yakınlarında şehit ettiklerini itiraf etti. Karapınar karyesinden Karabıyık namıyla bilinen Hristo oğlu Kostandi ise jandarmanın elinden kaçmayı başarsa da Temmuz 1919'da öldürülerek etkisiz hale getirildi⁵². Bu gasp olayında çete üyelerinin olay mahalline yakın köylerin sakinlerinden olmaları dikkat çekmektedir. Ayrıca bu olayda Malkara, Keşan ve Uzunköprü kaymakamları ve jandarmalarının suçluların yakalanması konusundaki iş birliği asayişin sağlanması konusundaki kararlılıklarını göstermektedir. Yaşanan bu gasp olaylarının altında yatan sebepler çetelerin ahaliyi korkutup sindirmek ve kendilerine maddi kaynak sağlamak istemeleridir⁵³.

Uzunköprü'de gasplar yanında katliam ve adam öldürme olayları da yaşanmıştır. Üstelik adam öldürme ve katliam olayları sadece Rum çeteler tarafından değil şehrin kendi sakinleri tarafından da gerçekleştirilmekteydi. Örneğin Uzunköprü'de 7 Eylül 1919 akşamı bir Rum kendisini polise ihbar eden bir Türk'ü öldürdü. Olay gece saat 23.00'te Sert Nikola oğlu İstavri'nin, halkı korkutmak amacıyla havaya silahla ateş etmesi üzerine yaşandı. Durumu gören Fırıncı Ali oğlu Hüsnü olayı polise haber verdi. Sert Nikola oğlu İstavri, ihbar edildiğini öğrenince intikam almak için Fırıncı Ali oğlu Hüsnü'yü yaralayıp öldürdü. Cinayet üzerine hapse girmekten korkup kaçan İstavri'nin, Yunan devriyesine sığındığını öğrenen Türk polisi, Yunan devriyesinden İstavri'nin kendisine teslim edilmesini istedi. Ancak zabıtları mevcut olmadığı gerekçesiyle İstavri'nin ertesi gün teslim edileceğini söyleyen Yunan çavuşu, ertesi gün de Türk polisine katili teslim etmediği gibi İstavri'yi serbest bıraktıklarını söyledi⁵⁴. Masum insanları öldüren Rum katil, Yunan yetkililer tarafından korunmuş ve daha sonra serbest bırakılmıştır. Ayrıca Türk ve Müslüman ahalinin can emniyetinin de olmadığı görülmektedir. Türk polisi görevini yapmak istese de Yunanlar tarafından engellenmiştir. Aslında Yunan çavuşunun bu tavrı, Türklerin suçluların yakalanıp cezalandırılması isteğine genelde "kendilerine bilgi verilmediğini" söyleyerek olayı ört bas etme⁵⁵ çabalarına bir örnektir.

⁵² BCA, DH.EUM.AYŞ, 14/77/1, 6 Temmuz 1919; BCA, DH.EUM.AYŞ, 14/77/3, 6 Temmuz 1919; BCA, DH.EUM.AYŞ, 14/52/1, 6 Temmuz 1919; BCA, DH.EUM.AYŞ, 12/41/7, 1 Nisan 1919; BCA, DH.EUM.AYŞ, 12/41/9, 9 Nisan 1919; BCA, DH.EUM.AYŞ, 12/41/13, 27 Nisan 1919.

⁵³ Nagihan Ebru Cambaz, *a.g.t.*, s. 106.

⁵⁴ BCA, DH.EUM.AYŞ, 21/53/1, 13 Eylül 1919.

⁵⁵ Nagihan Ebru Cambaz, *a.g.t.*, s. 64.

Rumlar bu şekilde mezalim yapan tarafta olsa da zaman zaman mezalim gören tarafta da olmuştur. Yunan askerleri her ne kadar bölgedeki Rumları kıskırtan bir politika izlemişlerse de tam olarak başarıya ulaşamamıştır. Belgelerde bazı yerli Rumların Yunanlara destek vermediği gibi yaşananlardan olumsuz etkilendikleri tespit edilmiştir. Özellikle Rum çeteler, kendileri gibi Rum ve Hristiyan olan ahaliye de zaman zaman saldırmış ve bu saldırılarını özellikle gece saatlerinde gerçekleştirmişlerdir. Örneğin 1919 yılının 12 Eylül gecesi Uzunköprü'nün Karaburçak karyesinde Tarancı oğlu Zahari'nin evi 8 kişilik bir Rum çetesi tarafından basıldı. Baskında Zahari'yi bacağında yaralayıp hem Zahari'nin hem de kız kardeşi Şirmo'nun sağ kulaklarını kestiler. Çete üyeleri evde bulunan 30 kadar mecediye ile birlikte 20 madeni lira ve ev eşyalarından birçoğunu gasp etti. Kaçarken 55 yaşındaki bağ bekçisi Süleyman'ı da katlettiler. Soruşturma neticesinde olayın Zahari'nin damadı İstavri tarafından gerçekleştirildiği tespit edildi. Olayda İstavri'ye yardım ve yataklık edenlerin Malkara'ya bağlı Mestanlar karyesinden Panayot damadı Karayaylalı Tanaş oğlu Kostandi, Tufan karyeli Kız oğlu Yanaki, Dimitri ve oğlu Dimo olduğu anlaşıldı. Bu kişiler olay sonrası jandarmanın tarafından yakalandı⁵⁶. Bu olayda görüldüğü üzere baskınla başlayan olay yaralama ve gaspla devam edip öldürmeyle sonuçlanmıştır. Doğu Trakya'da yaşanan birçok menfi olay iç içe geçen mezalimlerle doludur. Ayrıca bu olayda şiddete uğrayan kişinin kendi yakını tarafından saldırıya uğradığı ortaya çıkmıştır. Çete mensuplarının kimliklerinin ve hangi köyden olduklarının tespiti jandarmanın bölgede yaşanan olaylarda ne olursa olsun görevini yapmaya çalıştığı ve asayişin sağlama konusundaki kararlılığının göstergesidir. Çete mensuplarının köylerine bakıldığında ise olayın geçtiği köyün hem yakınındaki hem de uzağındaki köylerden oldukları görülmektedir.

Uzunköprü ve çevresinde Rum çetelerinin yanında Yunan askerlerinin de mezalimleri görülmektedir. Yunan askerleri sivil ahaliyle beraber görev başındaki devlet memurlarına da saldırılarda bulunmuştur. Ayrıca Osmanlı memurlarının görevini yapmalarını engellemek için her yolu denemekten de geri durmamışlardır. Sivil ya da memur herkesi kolayca tutuklamışlardır. Özellikle de yönetime müdahale edebilmek için keyfi tutuklamalar yapmışlardır. Ayrıca Yunan askerleri suçlu görüp tutukladıkları kişilere ceza veriyor, eğer tutuklayamazlarsa cezasını olayla ilgisi olmayanlardan çıkarıyorlardı⁵⁷. Örneğin Uzunköprü'de 3-4 Kasım 1919 Salı akşamı devriye gezen Polis İbrahim Efendi ile iki askeri, Rum Muradiye Mahallesi'ndeki Yunan karargâhı önünde nöbet tutan Yunan askerince durduruldu ve kötü muameleye uğradı. Bu durum karşısında devriyeyi olay yerinde bırakan İbrahim Efendi karakola gitti. Polis Memuru Mahmut Efendi'yi 10 silahlı askerle olay yerine gönderdi. Yunan zabitanın niyeti Polis İbrahim Efendi'yi tutuklayıp Yunan koğuşuna

⁵⁶ BCA, DH.EUM.AYŞ, 23/23/1, 30 Eylül 1919.

⁵⁷ Nagihan Ebru Cambaz, *a.g.t.*, s. 67-68.

götürmekti. Olayı büyüten Yunan zabiti, yanına aldığı 10 silahlı askerle karakola geldi. Karakoldaki tartışmada jandarma emini ile İnzibat Askerî memuru Arif Efendi tarafından Yunan zabıtine polis devriyesine müdahale etmesi, İbrahim Efendi'yi tutuklayıp Yunan koğuşuna götürmek istemesi için bir sebep olmadığı ve İbrahim Efendi'ye karşı şahsî bir tutum içinde olduğu belirtildi. İstedğini elde edemeyen Yunan zabiti, gece gündüz Uzunköprü'de 1 onbaşı ve 3 askerden oluşan bir devriyeyi süngü takılı bir halde dört saatte bir değiştirmek suretiyle dolaştırdı. Aynı zamanda Yunan askerlerine taarruz etme ve silah kullanmaları için emir de verdi. Bu şekilde ahaliye korku salıp huzursuz etti. Ayrıca Yunan zabiti tarafından asayişten sorumlu Türk inzibat memurlarının da görevini yapmasına engel olundu. Buna rağmen Türk tarafınca bu Yunan devriyesine bir müdahalede bulunulmadı. Yunan zabitinin taşkınlığı ve silah kullanma emri Uzunköprü Kaymakamlığına ve Uzunköprü Komiser Muavinliği tarafından da Emniyet-i Umumiye Müdürlüğüne bildirildi. Diğer yandan Yunan zabiti ile Polis İbrahim Efendi'nin olay gecesiyle ilgili ifadeleri alınırken İbrahim Efendi, Yunan zabitinin kendisini tutuklamak istediğini ifade etti. Yunan zabiti ise sebebini açıklayamadığı halde İbrahim Efendi'nin kendisine silah çektiğini söyleyip şikâyetçi oldu. Tarafların birbirini tutmayan ifadeleri üzerine olayın araştırılmasına karar verildi. Yapılan araştırma sonucunda olayın şahsî sebeplerden meydana geldiği anlaşıldı. Bu olayı fırsat bilen Yunan zabitleri, İngiliz Kontrol Zabıtlığına başvurarak kasabadaki karargâhları önünden devriye geçirilmemesi isteğini tekrarladı. Ayrıca Yunanlar, İngiliz Murahhas Askerliğine de Polis İbrahim Efendi hakkında Polis müdüriyeti tarafından gerekenin yapılması için başvuruda bulundu⁵⁸.

Türk yetkililer tarafından ise Edirne İngiliz Murahhas Askerliğine olayın araştırılıp adil bir şekilde sonuçlanması için başvuruldu. Yunan zabitinin, Osmanlı devriyesini engellediği, Türk devriyesinin üzerine ateş edilmesi için emir verdiği ve silah kullanmak suretiyle kaymakamlığı tehdit ettiği belirtilerek Edirne İngiliz Murahhas Askerî Yüzbaşı Peter'e olay anlatıldı. Türk yetkililer, olayda İbrahim Efendi'nin hatası varsa gerekenin yapılacağını; Uzunköprü'nün asayişinden bizzat sorumlu olduklarını; hem Yunan karargâhı hem de kasabanın diğer yerlerinde devriye gezme hakkının Türk tarafına ait olduğunu; Yunan askerinin yalnızca demir yolu hattını korumakla görevli olduğunu; bu görevin dışına çıkmaları halinde müessif olayların yaşanmaya devam edeceğini ifade etti. Yunan askerinin Uzunköprü İstasyonuna çekilmesi de yine Yüzbaşı Peter'den rica edildi. Ayrıca Yunan zabitinin yaptıkları İtilaf Kuvvetleri adına görev yapan Mülazım Taker'e de

⁵⁸ BCA, DH.EUM.AYŞ, 27/108/5, 12 Kasım 1919; BCA, DH.EUM.AYŞ, 27/108/1, 19 Kasım 1919; BCA, DH.EUM.AYŞ, 27/108/7, 22 Kasım 1919; BCA, DH.EUM.AYŞ, 27/108/11, 26 Kasım 1919 .

Uzunköprü Kaymakamlığı tarafından bildirildi⁵⁹. İtilaf Devletleri'ne yapılan başvuru sadece bu olayla sınırlı değildir. Bölge ahalisi de sık sık yaşadığı mezalimler yüzünden başta İngiliz ve Fransız olmak üzere İtilaf Devletleri temsilcilerine şikâyetlerde bulunmuşsa da dikkate alınmadıklarından bir sonuç elde edememiş, Yunanlar mezalimlerine devam etmiştir⁶⁰.

Uzunköprü ve çevresinde polis ve jandarmanın yanında asayişli sağlayan korucular da saldırıya uğramaktaydı. Örneğin 5 Ocak 1920 Pazartesi günü jandarma, Kadıgebran⁶¹ karyesi Korucusu Yusuf'un kaybolduğu haberini aldı. Jandarma kaçırılma ihtimalini düşünerek öncelikle karyedeki odasından başlayarak araştırma ve soruşturma yaptı. Muhtar ve azaların bilgisine başvurulduysa da olaya dair bir şey bilmediklerini ifade ettiler. Devam eden soruşturma kapsamında civarda bir erkek cesedi bulundu. Cesedin Korucu Yusuf'a ait olduğunu bildiren jandarma raporu şu şekildedir:

“Kadıgebran karyesine yarım saat mesafedeki Maksutlu sınırında yolun sol tarafındaki dere kenarında başı batıya ayakları doğuya olmak üzere arka üstü yatmış; başı çıplak ayaklarında yün çorap, sarı basmadan mintan, beyaz don ve gömlek giymiş; sol ayağı sağ ayağı üzerinde olan tahminen otuz beş yaşlarında az bıyık ve saçlı, sarı çehreli, zayıf vücutlu, uzun boylu bir erkek cesedi bulundu. Bu kişinin Kadıgebran karyesi korucusu Yusuf bin Mahmut olduğu anlaşıldı. Cesedin bulunduğu yerin yüz adım ilerisinde Korucu Yusuf'a ait ve Avusturya kumaşlarından yapılmış ceket, daha ileride bir tek ayakkabı ve biraz yukarısında siyah bir kalpak ve bir de dikilmiş baston şeklinde bir sopa bulundu. Ceset doktor tarafından incelendiğinde sırtından vurularak göğsünden çıkan kurşun nedeniyle öldüğü anlaşıldı”.

Jandarma yaptığı soruşturmada cesedin etrafında üç ayrı at izi olduğunu, bu izlerin farklı yönlerden ve tarla içinden gelip karyeye doğru gittiğini belirledi. Jandarma önce Maksutlu karyesine gidip korucu Haralambo oğlu Yorgi ile Mavridi'yi sorguya çekti. Bu kişiler ifadelerinde; *“Karabıyık Dimitri ve Teberik köyünden eşkıya Manolaki oğlu İstefanaki ve Muhtar Yanol'un, saat dört ila beş sularında atla aza İngiliz'in evine varıp İngiliz'yle beraber Korucu Yusuf'un evine gittiklerini; Yusuf'u zorla köy dışına çıkarttıktan sonra öldürdüklerini”* itiraf etti. Olayla ilgili olarak ihtiyar heyeti üyesi Vankılaki ve oğlu katillere yardım ve yataklık ettiği şüphesiyle tutuklanarak adliyeye gönderildi. Soruşturma sonucunda Korucu Yusuf'un Rumların eşkıyalarla beraber karyede serbestçe hareket etmesini engellemesi yüzünden öldürüldüğü ortaya çıktı⁶². Jandarmanın bu olayı da titizlikle

⁵⁹ BCA, DH.EUM.AYŞ, 27/108/1, 19 Kasım 1919; BCA, DH.EUM.AYŞ, 27/108/7, 22 Kasım 1919; BCA, DH.EUM.AYŞ, 27/108/9, 22 Kasım 1919.

⁶⁰ Nagihan Ebru Cambaz, *a.g.t.*, s. 110-113.

⁶¹ Uzunköprü'ye bağlıdır. Şimdiki adı Kadı Köydür.

⁶² BCA, DH.EUM.AYŞ, 30/26/1, 5 Ocak 1920; BCA, DH.EUM.AYŞ, 30/26/3, 5 Ocak 1920; BCA, DH.EUM.AYŞ, 30/26/5, 13 Ocak 1920.

araştırıp suçluları tespit edışı çete faaliyetlerini engellemeye ve asayışı sağlama konusundaki kararlılığına bir başka örnektir.

Jandarma ve Dâhiliye Nezareti'nin mezalimleri engellemeye yönelik kararlı tutumuna rağmen 1921 Sakarya Savaşı'ndan sonra Doğu Trakya'da yaşanan zulümler daha da artarak devam etti. Çünkü Yunanlar, Trakya'dan ayrılırken Fransızların Türklere silah ve mühimmat bırakmalarından şüphelenmekteydi⁶³. Yunan mezalimi, 1922 yılında Yunanların Doğu Trakya'dan tamamen çekildikleri zamana kadar devam etmiştir. Çünkü Yunanların bu faaliyetlerinin nihaî amacı bölgenin Yunanistan'a ilhakını gerçekleştirmektir⁶⁴. Ancak Yunanlar bu amaçlarını gerçekleştirememiştir. Çünkü Anadolu'da gerçekleştirilen Millî Mücadele başarıya ulaşmış ve sonunda Mudanya Mütarekesi (3-11 Ekim 1922) imzalanmıştır. Mudanya Mütarekesi'ne göre Yunan kuvvetlerinin tahliyesi 15 Ekim 1922'de başlayıp 1 Kasım 1922'de tamamlandı ve bölge İtilaf Devletleri'ne teslim edildi. Uzunköprü, İtilaf Devletleri tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'ne ise 18 Kasım 1922'de teslim edildi⁶⁵. Böylece Uzunköprü işgalden kurtarılarak Türkiye Cumhuriyetine ait hür bir vatan toprağı haline yeniden kavuştu.

6. SONUÇ

Yunanlar Uzunköprü ve çevresinin idaresini ele geçirmek için bölgeye sürekli asker, silah ve mühimmat sevk etmiştir. Bu sevkiyatı da demir yolu sayesinde kolaylıkla yapmıştır. Yunanlar bölgedeki faaliyetlerinde uçaklardan da faydalanmış, uçakları hem propaganda hem de saldırı aracı olarak kullanmıştır. Bölgenin denetimini ele geçirebilmek için haberleşmeye engel olmaya çalışmışlardır. Yunan askerleri, geldikleri günden itibaren Uzunköprü ve civarındaki köylerde yaşayan Rumları kışkırtarak Rum çeteleri oluşturmuştur. Baştan beri bölgedeki faaliyetlerini belli bir plan ve program içerisinde gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır. Yunan askerleri ve Rum çeteler bölgede Yunan iddialarını gerçeğe dönüştürmek için bölge halkına kadın-erkek, yaşlı-çocuk ayrımı gözetmeden mezalimde bulundu. Bu mezalim olaylarında hem sivil halk hem de görev başındaki memurlar hedefteydi. Sadece Türk ve Müslümanlar değil Rum ahali de bu mezalimlerde zarar gördü. Çalışmada verilen örnek olaylar ışığında Rum çetelerin Uzunköprü ve çevresinde etkin oldukları gibi faaliyet alanlarının da geniş olduğu görülmektedir.

Yunan askerleri ile Rum çetelerinin Uzunköprü ve çevresinde gerçekleştirdiği tüm olaylarda bütün zulümler iç içe geçmiştir. Mesela gaspla başlayan bir olay, işkenceyle devam edip ölüm veya yaralamayla sonuçlanmıştır. Yani bir olayın

⁶³ *Arşiv Belgelerine Göre...*, C. I, s. 313; *Arşiv Belgelerine Göre...*, C. II, s. 266-267; Abdurrahman Bozkurt, *a.g.m.*, s. 445.

⁶⁴ Nagihan Ebru Cambaz, *a.g.t.*, s. 118.

⁶⁵ Veysi Akın, "Mudanya Mütarekesi ve Trakya'nın Kurtuluşu", *Türkler*, C. XVI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 223-224, 227.

içerisinde birden fazla suç işlenmiştir. Uzunköprü ve çevresinde savunmasız ve çaresiz kalan halk korku içinde yaşamıştır. Yunanların yaşattığı mezalimlerde hiç suçu olmayan insanlar korkunç bir şekilde hayatını kaybetmiştir. Osmanlı jandarması ve Türk yetkililerinin mezalimleri durdurmaya yönelik kararlı tavır belgelere yansımıştır. Her bir olayda Osmanlı jandarması kovuşturma yaparak suçluları tespit edip yakalamaya çalışmış, aynı zamanda mühimmat yetersizliğine rağmen çetelerle sıcak çatışmalara da girmiştir. Özellikle de Mondros Mütarekesi'nin Osmanlı asker sayısı ve cephaneye yönelik kısıtlamalarına rağmen jandarmanın sivil halkı koruma ve kollamaya yönelik hizmeti devam etmiştir. Jandarma, Yunan askerleri ve Rum çetelerinin sebep olduğu olaylarda suçluları yakalamak için titizlikle iz sürmüştür. Suçluların kimlikleri yanında hangi köyün sakini olduklarının tespiti, çete üyelerinin hem yakın hem de uzak köylerden bir araya geldiklerini göstermektedir. Osmanlı jandarması kovuşturma sonucunda suçluları ölü ya da sağ olarak ele geçirmeyi başarmıştır. Suçluların yakalanması için zaman zaman bölgedeki şehirlerin hem jandarmaları hem de kaymakamları birlikte hareket ederek asayiş sağlamaya çalışmıştır. Bu durum da hem bölgenin yönetiminden hem de asayişten sorumlu görevlilerin kararlılıklarını ortaya koymuştur. Dâhiliye Nezareti de Uzunköprü ve çevresinde yaşananlar konusunda Türk makamları tarafından bilgilendirilmiş ve bölgede yaşananları yakından takip etmiştir.

Etik Beyan

Çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen tüm kurallara uyulduğu beyan edilmiştir.

Etik Kurul Onayı

Araştırmanın etik kurul izni gerektirmeyen araştırmalardan olduğu beyan edilmiştir.

Çıkar Çatışması ve Finansal Katkı Beyanı

Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması ve finansal katkı beyan edilmemiştir.

KAYNAKÇA

Akın, Veysi, “Trakya'nın Türklere Devir Teslimi”, (Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, 1994).

Akın, Veysi, “Mudanya Mütarekesi ve Trakya'nın Kurtuluşu”, *Türkler*, C. XVI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 219-227.

Arşiv Belgelerine Göre Balkanlar'da ve Anadolu'da Yunan Mezâlimi, C. I-II, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara 1996.

BCA, DH.EUM.AYŞ, 12/41/3, 30 Ocak 1919.

BCA, DH.EUM.AYŞ, 12/41/1, 10 Şubat 1919.

BCA, DH.EUM.AYŞ, 12/41/7, 1 Nisan 1919.

BCA, DH.EUM.AYŞ, 12/41/9, 9 Nisan 1919.

- BCA, DH.EUM.AYŞ, 12/41/13, 27 Nisan 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 14/77/1, 6 Temmuz 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 14/77/3, 6 Temmuz 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 14/52/1, 6 Temmuz 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 21/53/1, 13 Eylül 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 23/23/1, 30 Eylül 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 27/108/5, 12 Kasım 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 27/108/1, 19 Kasım 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 27/108/7, 22 Kasım 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 27/108/9, 22 Kasım 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 27/108/11, 26 Kasım 1919 .
BCA, DH.EUM.AYŞ, 29/72/19, Aralık 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 29/72/9, 2 Aralık 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 29/72/11, 3 Aralık 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 29/72/15, 3 Aralık 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 29/72/21, 7 Aralık 1919.
BCA, DH.EUM.KLH, 04/39/3, 30 Aralık 1919.
BCA, DH.EUM.KLH, 04/39/1, 31 Aralık 1919.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 30/26/1, 5 Ocak 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 30/26/3, 5 Ocak 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 29/89/1, 6 Ocak 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 30/26/5, 13 Ocak 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 34/41/3, 7 Mayıs 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 42/39/3, 23 Haziran 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 43/48/3, 8 Temmuz 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 75/117/3, 10 Temmuz 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 43/48/1, 11 Temmuz 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 75/117/1, 15 Temmuz 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 44/18/4, 19 Temmuz 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 44/18/6, 19 Temmuz 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 44/18/1, 20 Temmuz 1920.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 62/20/3, 6 Temmuz 1922.
BCA, DH.EUM.AYŞ, 62/20/7, 3 Temmuz 1922.

Bıyıklıoğlu, Tefik, *Trakya'da Milli Mücadele*, C. I, 3. Baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1992.

Bilgen, Deniz, "Wilson İlkelerine Türk Kamuoyunun Tepkisi ve Bunun Amerikan Basınına Yansıması", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, C. V, S. 18, Ankara 1998, s. 123-130.

Bilgi, Nejd, "Wilson Prensipleri'nin Taşrada Küçük Bir Yansıması: Vilson Gazetesi", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XXXIII, S. 1, İzmir 2018, s. 1-19.

Boykot, Seher, "Milli Mücadele Sürecinde Trakya'da Yunan Mezalimi", *Osmanlı'dan İşgal Yıllarına Mütarekeden Cumhuriyet Günlerine Mudanya*, Yayına Hazırlayan Dr. Zeynep Dörtok Abacı, Gaye Kitabevi, Bursa 2008, s. 131-146.

Bozkurt, Abdurrahman, “Yunanistan’ın Edirne’de İşgal Uygulamalarından Örnekler (1920-1922)”, *Uluslararası Edirne’nin Fethinin 650. Yılı Sempozyumu*, Edirne 2012, s. 435-455.

Cambaz, Nagihan Ebru, “İtilaf Devletleri’nin Doğu Trakya’da İşgal Uygulamaları (1918-1920)”, (Yüksek Lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, 2018).

Çakmak, Zafer, *İzmir ve Çevresinde Yunan İşgali ve Rum Mezalimi*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2007.

Gökçen, Salim, “Milli Mücadele’de Yunan İşgallerinin Genel Karakteri”, *CTAD*, S. 23, Yıl 12, 2016, s. 89-111.

Gül, Nihat, “Balkan Harbi ve Takip Eden On Yıllık Süreçte Yunan Dış Politikası Esasları Ekseninde Türk ve Gayrimüslimleri Hedef Alan Baskıcı ve Asimilasyona Matuf Uygulamalar ve Günümüze Yansımaları”, (Yüksek Lisans tezi, Trakya Üniversitesi, 2007).

Güler, Ali, *Dünden Bugüne Yunan-Rum Terörü*, Emre Yayınları, İstanbul 2003.

Güner, Zekâi, *Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’nin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1 Aralık 1918-13 Mayıs 1920)*, Ankara 1998.

Kamil, İbrahim, “Bulgaristan Diplomatik Belgelerine Göre Trakya’da Millî Mücadele ve Türk-Bulgar İlişkileri (1919-1922)”, *ÇTTAD*, C. XVII, S. 35, 2017, s. 85-119.

Köse, İsmail, “Paris Barış Konferansı Tutanakları ve Başkan Woodrow Wilson’un Türk Algısı”, *History Studies*, C. VI, S. 3, 2014, s. 217-238.

Mert, Özgür, “İşgalden Kurtuluşa Doğu Trakya”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 58, Ankara 2016, s. 123-176.

Özcan, Ufuk, “Wilson Prensipleri Üzerine”, *Sosyoloji Dergisi*, C. III, S. 4, İstanbul 1995, s. 37-48.

Öztürk, Cemil, “Mondros Mütarekesi”, *DİA*, C. XXX, İstanbul 2005, s. 271-273.

Pakyürek, Bahadır, “Yunan İşgal Sürecinde Lüleburgaz (1919-1922)”, (Yüksek Lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2019).

Selek, Sabahattin, *Ulusal Kurtuluş Savaşı Milli Mücadele*, C. I, İstanbul 2011.

Törelî, Türkmen, “Trakya’nın İşgali ve Yunan Mezalimi (1919-1922)”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. XXXI, S. 51, Ankara 2012, s. 237-252.

Türkmen, Zekeriya, *Devlet Merkezine Gönderilen Raporlara Göre Batı Anadolu’da Yunan Mezalimi*, 2. Baskı, Berikan Yayınevi, Ankara, 2016.

Yıldırım, Azmi, “Rum Çetelerinin Türklere Karşı Faaliyetleri (1912-1922)”, *Türkler*, C. XV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 801-809.